

Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı (UÖD)

Proqram 4 – İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması

Hazırladı:

Dr Peter Grimes
Marieke Stevens
Arlene dela Cruz
Tricia Mercado
Kaisa Ligaya Sol Cruz

Sifarişçi:

UNICEF Azərbaycan və RİİB

Yanvar 2019

Mündəricat

Ümumi məlumat	3
Bölmənin məqsədləri:	3
Hazırlanmalı materiallar:	3
Gündəlik:	3
Giriş	4
Məşğələ 4.2.1 – Qaçdı-tutdu oyunu	4
Təlim mühitinin adaptasiyası	5
Məşğələ 4.2.2 Təlim mühitinin adaptasiyası	5
Tədris üslubunun adaptasiyası	8
Məşğələ 4.2.3 – İnküziv tədris planlaması	8
Yekun qeydlər	10
Məşğələ 4.2.4 – Tapşırıq	10
Məşğələ 4.2.5 – Fərdi təhlil	12
Köməkçi vərəqəsi Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı	16
Köməkçi vərəqəsi iA: Video müşahidə sualları	16
Köməkçi vərəqəsi B: Təlim mühitlərinin adaptasiyası üçün tövsiyələr	17
Köməkçi vərəqəsi C: UÖD Prinsipləri	18
Köməkçi vərəqəsi D: UÖD yoxlama sualları siyahısı	20
Köməkçi vərəqəsi E: UÖD nümunələri	26
Köməkçi vərəqəsi F: Nümunəvi hallara dair təlimat	27
Köməkçi vərəqəsi G: Fərdi təhlil anketi	30

Ümumi məlumat

Bölmənin məqsədləri:

- Əlilliyi olan uşaqların təhsili üçün universal öyrənmə dizaynının müvafiqliyini vurğulayaraq dizaynın əsas anlayışlarının təqdim edilməsi. Bu bölmə həm təlim mühitinə adaptasiya, həm də kurikulum planlamasını müzakirə edəcək.

Hazırlanmalı materiallar:

- 2 şərf
- EENET video: Təlim mühitinin yaxşılaşdırılması
<https://www.youtube.com/watch?v=fxv2DITsnNU&t=5s>
- CAST Video: <https://www.youtube.com/watch?v=hsTNbBSwdOE>
- Təqdimat "Bölmə 4.2 Universal öyrənmə dizaynı "
- Laptop
- Projektör
- Ekran
- Maqnitli-markerli lövhə
- Markerlər
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə 'Video müşahidə sualları', Köməkçi vərəqəsi A, Bölmə 4.2
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə 'Təlim mühitlərinə adaptasiya üçün tövsiyələr', Köməkçi vərəqəsi B, Bölmə 4.2
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə 'UÖD prinsipləri', Köməkçi vərəqəsi C, Bölmə 4.2
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə 'UÖD prinsipləri', Köməkçi vərəqəsi D, Bölmə 4.2
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə 'Keys nümunə təlimatları', Köməkçi vərəqəsi F, Bölmə 4.2
- Hər qrup üçün 1 nüsxə 'Fərdi təhlil', Köməkçi vərəqəsi G, Bölmə 4.2

Təlimçi üçün əlavə qeyd:

Projektör və ya ağ ekran kimi materiallar olmadıqda birbaşa laptopdan videonu göstərə və ya hər iştirakçıya slaydları paylaya bilərsiniz.

Gündəlik:

Bölmə üçün nəzərdə tutulan vaxt: 100 dəqiqə

Vaxt	Məzmun	Məşğələ
25dəq	Giriş	Təlimçi tərəfindən təqdim olunan məzmun
		Məşğələ 4.2.1 – Qaçdı-tutdu oyunu
30dəq	Təlim mühitlərinin adaptasiyası	Məşğələ 4.2.2 - Təlim mühitlərinin adaptasiyası
30dəq	Kurikulumun adaptasiyası	Məşğələ 4.2.3 – Kurikulum planlaması
15dəq	Yekun qeydlər	Təlimçi tərəfindən təqdim olunan məşğələ
		Məşğələ 4.2.4 – Tapşırıq
		Məşğələ 4.2.5 – Fərqli düşünmə

Giriş

Deyin

‘4.1 və 4.2 sayılı bölmənin məqsədi inklüziv sinif təcrübəsi yaratmağa kömək olacaq əsas nəzəri konsepsiya ilə sizi tanış etməkdir. Əvvəlki bölmədə (4.1) uşaqyönlü pedaqoqikanı inklüziv siniflərdə əsas yanaşma kimi təqdim edirik. Əlilliyi olan uşaqların ehtiyaclarının əlilliyi olmayan uşaqların təlim ehtiyaclarından təməlli fərqlənməməsini və ya xüsusi olmamasını müzakirə etdik. Həmçinin əlilliyi olan uşaqların tədrisinin əlilliyi olmayan uşaqların tədrisindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmədiyinin müzakirəsini apardıq. Inklüziv müəllimlər öz siniflərində bütün uşaqların tədris və təlim ehtiyaclarını qarşılamaq üçün uşaqyönlü pedaqoqikadan istifadə edirlər. Bu bölmədə təlim mühitinə adaptasiya strategiyası kimi universal öyrənmə dizaynının prinsipləri və hər kəsin əlyetərliliyi üçün dərs məzmununun öyrədilməsi üsulları ilə sizləri tanış edəcəyik.’

Edin

Məşğələ 4.2.1 – Qaçdı-tutdu oyunu

Ümumi məlumat

Məqsəd

- İsinmə məşğələri, iştirakçıların bölmənin məzmununa fokuslanmalarını və aktiv olmalarını təmin etmək
- Tənzimlənən məşğələlərini çalışmaq.

Fokus

- Məşğələlərin əlçatan olması üçün adaptasiyaları əks etdirmək

Materiallar

- 2 şərf

Metod

- Oyun

Hədəf qrupu

- Bu məşğələ bütün hədəf qrupları üçün uyğundur.

Məşğələ ardıcılığı

Deyin

‘Biz təlim sessiyasına isinmə oyunu ilə başlayır və adaptasiya məşğələlərinə start veririk.

Edin

İştirakçıları ətrafda qaçmaq biləcəkləri bir yerə toplayın. “Qaçdı-tutdu oyunu”, 1-ci hissənin qaydalarını təqdim edin. İştirakçılara bir neçə dəqiqə oynamağa imkan verin.

‘Qaçdı-tutdu oyunu’, 1-ci hissə: qaydalar
Təlimçi bir iştirakçını tutan “şəxsi”, seçir. Tutan şəxs digər iştirakçını tutmağa və ya toxunmağa çalışır. Digər iştirakçılar tutulmamaq üçün ətrafa qaçır. Digər iştirakçı tutulduqda, o, tutan olur. Oyunun sonunda tutan olan iştirakçı oyunu udur.

Edin

Bir neçə dəqiqə sonra oyunu dayandırın. 2 iştirakçını seçin və ayaqlarını şərtlə bir-birinə bağlayın. Şərflərin möhkəm olduğunu yoxlayın və bununla həmin iştirakçının qaçmasını çətinləşdirin. Bütün iştirakçıların bərabər şəkildə iştirakını təmin etmək üçün qrupa qaçdı-tutdu oyununa uyğunlaşmalarını söyləyin. Bütün iştirakçılara fəal iştirakı etməli olduqlarını bildirin, oyun hamı üçün bərabər şəkildə ədalətli və əyləncəli olmalıdır.

Yeni qayda və ya dəyişikliklərə uyğunlaşmaq üçün qrupa bir neçə dəqiqə müzakirəyə vaxt sərf edin. Qoyun bir neçə dəqiqə yeni qayda və ya dəyişikliklərə əsasən oynasınlar.

Deyin

‘Adicə qaçdı-tutdu oyununu adaptasiya etdiyimiz kimi bütün şagirdlərə əlçatan olması üçün bəzən sinifin mühitini, tədris üslubunu, kurikulum və ya təlim məşğələlərinə düzəliş etmək lazım gəlir. Bəzən bu düzəlişlər fərdi şagirdləri hədəf alacaq. Lakin, ən effektiv inklüziv dərslər bütün şagirdlərin iştirakı və təlimində olan maneələri aradan qaldırır. Bu yalnız əlilliyi olanlar üçün deyil, bütün şagirdlər üçün təhsilin keyfiyyətini artırır. Hər kəs üçün əlçatan olan tədris və təlim prosesi “universal öyrənmə dizaynı ” adlanır.

Təlim mühitinin adaptasiyası

Edin

Məşğələ 4.2.2 Təlim mühitinin adaptasiyası

Ümumi məlumat

Məqsəd

- Bütün uşaqlara təlim imkanları yaratmaq üçün təlim mühitində maneələri necə aradan qaldıra bilərik.
- Təlim mühitini bütün uşaqlar üçün əlçatan etmək məqsədilə müəllimlərin istifadə edə biləcəkləri sadə strategiyaları təqdim edin.

Fokus

- Bu məşğələ müəllimlərin təlim mühitini bütün uşaqlar üçün daha çevik etmək məqsədilə sadə strategiyaların müzakirəsini aparır.

Materiallar

- EENET video: təlim mühitinin təkmilləşdirilməsi
<https://www.youtube.com/watch?v=fxy2DITsnNU&t=5s>
- Laptop, proyektor, ekran
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə “Video müşahidə sualları”, Köməkçi vərəqəsi A
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə “Təlim mühitlərinin uyğunlaşdırılmasına dair tövsiyələr”, Köməkçi vərəqəsi B
- Təqdimat "Bölmə 4.2 Universal öyrənmə dizaynı "

Metod

- Təqdimat
- Video
- Kiçik qrup müzakirəsi

Hədəf Qrupu

- Bu məşğələ bütün hədəf qrupları üçün uyğundur.

Məşğələ ardıcılığı

Deyin

Universal dizayn fiziki əlçatanlıq aspektidir dedikdə insanlar adətən nə başa düşür: əlil arabası istifadəçiləri üçün rampların quraşdırılması və daha geniş keçidlərin tikilməsi və s. kimi əsaslı təkmilləşdirmə işləri. Biz universal dizayn dedikdə, adətən insanlar hər kəs, xüsusilə hər bir əlilliyi olan insanlar üçün infrastrukturunu daha əlçatan və əlverişli etmək haqqında fikirləşirlər.

Deyin

"BMT-nin "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" Konvensiyasına əsasən universal dizayn "əşyalar, şərait, proqramlar və xidmətlərin adaptasiya və ya xüsusi dizayn zərurəti olmadan bütün insanlar üçün istifadəyə maksimum dərəcədə yararlı dizaynı" kimi tərif olunur.

Buna görə də universal dizayn yalnız fiziki yanaşma ilə əlaqəli olmayıb, həmçinin bura əlilliyi olan şəxslər üçün ətrafda onlara müvafiq şərait yaradan yardımçı cihazlar, digər dəstəkləyici sistemlər və tənzimləmələr daxildir. Universal dizayn dedikdə inklüziv təhsilə xas diqqət etməli olduğumuz məqam sinifdə şagirdlər üçün təmin etdiyimiz təlim mühitidir.

Göstərin

BMT-nin "Əlilliyi olan şəxslərin hüquqları haqqında" Konvensiyasına əsasən universal dizayn

"əşyalar, şərait, proqramlar və xidmətlərin adaptasiya və ya xüsusi dizayn zərurəti olmadan bütün insanlar üçün istifadəyə maksimum dərəcədə yararlı dizaynı" kimi tərif olunur

Edin

Hər iştirakçıya "Videomüşahidə sualları" adlı Köməkçi vərəqəsi A-ın bir nüsxəsini verin. Sualları tək oxumalarını söyləyin.

Göstərin

'Təlim Mühitinin təkmilləşdirilməsi' videosuna baxın. Aşağıdakı suallar müşahidələrinizdə yardımçı olacaq:

- Bütün uşaqların öyrənməsini maksimallaşdırmaq üçün siniflər necə təşkil olunur?
- Videoda təlim üçün sinifin təşkilinə dair hansı nümunələri görürsünüz?
- Hər kəs üçün inklüziya və əlyetərliliyi daha hansı strategiyalar artırır?

Edin

İştirakçılara videoya baxmağı və çalışıb Köməkçi vərəqəsi A-dakı suallara fərdi şəkildə cavab vermələrini söyləyin. Videonu göstərin və iştirakçılara suallara fərdi şəkildə cavab vermələri üçün bir neçə dəqiqə əlavə vaxt verin.

Göstərin

<https://www.youtube.com/watch?v=fxY2DITsnNU&t=5s>

Edin

Köməkçi vərəqəsi A-nın hər sualını bir-bir nəzərdən keçirin və hər sual 2 və ya 3 iştirakçıya verərək cavablandırmaqları xahiş edin. Cavablara qulaq asın və əsas məlumatın qeyd edilib-edilmədiyinə diqqət edin, əgər cavablarda bu məlumata toxunulmursa, bunu özünüz əlavə edin.

1. Bütün uşaqların təlim almasını maksimum yaxşılaşdırmaq üçün siniflər necə təşkil olunur?

Aşağıdakı kimi və ya onlara bənzər cavabları tapın:

- a. Lövhə ilə üz bəzəy olmaq əvəzinə, şagirdlərin birlikdə daha yaxşı işləyə bilməsi üçün stullar və masalar bir-birilərinə baxacaq şəkildə yerləşdirilmişdir.
- b. Stullar və masalar fiziki və görmə məhdudiyyəti olan uşaqların ətrafda təhlükəsiz hərəkət edə bilmələri üçün bol məkan təmin edəcək şəkildə yerləşdirilib.

2. Videoda təlim üçün sinifin təşkilinin hansı nümunələrini görürsünüz?

Aşağıdakılar kimi və ya onlara bənzər cavabları tapın:

- a. Döşəmədəki ayaqaqlar şagirdə harada oturmalı olduğunu göstərirdi.
- b. Materialların saxlandığı yerlərdə və yeyişlərdə etiket və şəkillər var idi.
- c. Sinifin dərslərə uyğun təlim materialları və uşaqların işləri ilə bəzədilməsi.

3. Daha hansı strategiyalar hər kəs üçün əlçatanlığı və inklüziyanı artırır?

Aşağıdakılar kimi və ya onlara bənzər cavabları tapın:

- a. Sinifin təmizliyi və bəzədilməsində oğlanlar və qızlar - hər ikisi məsuliyyət daşıyır.
- b. Sinifin dərslərə uyğun təlim materialları və uşaqların işləri ilə bəzədilməsi.
- c. Tədris prosesinin iştirakçıları ilə birlikdə tualetlərin təmiz, siniflərə yaxın, yaxşı işıqlandırılmış və işlək kilidlərinin olmasının təmin edilməsi.

Aşağıdakı əlavə sualları verin və hər sualı 2 - 3 iştirakçının cavablandırın:

- Bu strategiyalar tədris və təlimi hansı şəkildə daha inklüziv edir?
- Bu strategiyalardan hansından istifadə edə bilərsiniz?

Edin

Hər iştirakçıya “Təlim mühitinin uyğunlaşdırılmasına dair tövsiyələr” adlı Köməkçi vərəqəsi B-in 1 nüsxəsini verin. Bunu sessiya zamanı oxumağa ehtiyac yoxdur.

Göstərin

Təlim mühitləri üçün 5 əsas UTD tövsiyələri¹

1. Hədəflərə nail olmaq üçün yerlərin (güşələrin) layihələndirilməsi

Verilən dərs üçün təlim hədəfini müəyyən edin. Sonra, fiziki məkanların müxtəlif fəaliyyətlərin əsas hədəflərinə necə müvafiq dəyişə biləcəyini nəzərdən keçirin. Məsələn, birgə işləmək hədəfini bir hissəsdirsə, mühitdəki partalalar, stullar və digər əşyalar birgə işin daha tez yaranması üçün necə təşkil oluna bilər? Əgər hədəf bütün sinifin müzakirə etməsdirsə və ya şagirdlərin müstəqil iş zamanırsa onda bu strukturların təşkili fərqli olacaq.

Sinayın!

Növbəti darsa xüsusi təlim hədəfi müəyyən edin və bu hədəfə nail olmaq üçün partaları, materialları və iş yerlərini necə yenidən qura biləcəyiniz haqqında düşünün.

Düşündürücü suallar:

- Təlim hədəflərimi dəstəkləyə bilməsi üçün sinifimin quruluşu nə dərəcədə uyğunlaşa bilər?
- Təlim məkanında ən müvafiq material və resursların olmasını necə təmin edə bilərəm?

2. Hər kəs üçün əlçatan resurs sahələri təklif edin

Resurs sahələri gərəkdə şagirdlərə dəstək və əsas strukturları təmin edir. Məsələn, lüğətlər, izahlı lüğətlər, kalkulyatorlar, yazı vasitələri, qrafik orqanayzer və müxtəlif növ birmil, damalı və ya rəngli kağızlar kimi seçimlər qoyulan sahələr ola bilər. Aşağı salınan işıqlar, qulaqlıqlar və rahat stullar olan sakit zona da yaradıla bilər. Hər gün əsas ideyalardan ibarət xülasəni əks etdirəcək bir güşə yarada bilərsiniz. Bu resurs şagirdlərin təlimini dəstəkləmək üçün onların seçə biləcəyi iş ərazisinin bir hissəsi ola bilər.

Sinayın!

Yeni bir təlim zonası qurun və lazım olarsa təlimlər zamanı bu sahədən istifadə etmə seçimini şagirdlərə təklif edin. Şagirdlər, müxtəlif alətlər, material və resurslar vasitəsilə təhsillərinin dəstəkləndiyinin fərqi varmağa başlayacaqlar.

Düşündürücü suallar:

- Təlim mühitində şagirdlərə alət, material və resurs kimi seçimlərin olduğu sahəni necə təqdim edə bilərəm?
- Bu resursların şagirdlərin təlimində istifadə edilməsini hansı yollarla xarakterizə edə bilərəm?

¹ Adapted from: ibid.

Deyin

Köməkçi vərəqəsi B sizə inklüziv və əlçatan təlim mühitlərinə dair bir sıra əlavə tövsiyələr təqdim edir. Təlim sessiyasından sonra paylama materiallarını oxuya bilərsiniz.

Tədris üslubunun adaptasiyası

Edin

Məşğələ 4.2.3 – Inklüziv tədris planlaması

Ümumi məlumat

Məqsəd

- Bütün uşaqların sinifdə öyrənəcəyi şəkildə kurikulum, təlimat və qiymətləndirmənin adaptasiyası və maneələrin aradan qaldırılması üçün strukturu (çərçivəni) təmin etmək məqsədilə universal öyrənmə dizaynının (UÖD-in) prinsiplərini təqdim edin.

Fokus

- Universal öyrənmə dizaynı çərçivəsi sinifdəki bütün uşaqları əhatə etmək məqsədilə dərsləri tərtib etmək və qiymətləndirmək prizmasından müəllimə obyektivlər verir. Məşğələ, bütün şagirdlərin öyrənməsi üçün təqdimatın, hərəkət və ifadənin, dərslə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələrindən istifadə edərək şagirdlərin təlimini və dərsləri necə tərtib etməyi iştirakçılara göstərir.

Materiallar

- CAST Video: <https://www.youtube.com/watch?v=hsTNbBSwdOE>
- Laptop, proyektor, ekran
- Təqdimat "Bölmə 4.2 Universal öyrənmə dizaynı "
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə "UÖD prinsipləri" (Köməkçi vərəqəsi C)
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə "UÖD yoxlama sualları siyahısı" (Köməkçi vərəqəsi D)
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə "UÖD nümunələrinin" (Köməkçi vərəqəsi E)
- Hər iştirakçı üçün 1 nüsxə F "Keys nümunə təlimatları" (Köməkçi vərəqəsi E)
- Maqnitli-markerli lövhə
- Markerlər

Metod

- Təqdimat
- Video
- Qrup işi

Hədəf qrupu

- Bu məşğələ bütün hədəf qruplarına uyğundur.

Məşğələ ardıcılığı

Deyin

“Universal öyrənmə dizaynı və ya UÖD” müəllimlərə bütün şagirdlər üçün bərabər imkanlar təmin edən dərslər və təlim mühiti yaratmağa kömək edən bir yanaşmadır. 4.1 sayılı bölmədə sizə Köməkçi vərəqəsiC, “UÖD prinsipləri” və D, “UÖD yoxlama sualları siyahısını” oxumaq və UÖD nümunələri ilə 2 video klipi izləmək tapşırığı verilir.

Edin

Bütün iştirakçıların köməkçi vərəqəsi oxuduğunu və kliplərə baxdığını yoxlayın. Etməyiblərsə, Köməkçi vərəqəsi C-ni qısaca nəzərdən keçirmələri üçün bir neçə dəqiqə vaxt verin.

Deyin

‘Məqsədi:

- Təlimi bütün şagirdlər üçün əlçatan etmək.
- Şagirdlərin təlim zamanı səlahiyyətli, təhlükəsiz və müvəffəqiyyətli hiss etmələrini təmin etmək.
- Bütün şagirdlərin səmimi və dəyərli hiss etdikləri təlim mühiti yaratmaq və onu dəstəkləmək.

Göstərin

Məqsədi:

- Öyrənmənin bütün şagirdlər üçün əlçatan olması
- Şagirdlərin öyrənmə prosesində özlərini səriştəli, təhlükəsiz və uğurlu hiss etməsi
- Bütün şagirdlərin özlərini xoş və dəyərli hiss etdikləri öyrənmə mühitinin yaradılması və saxlanması

UTD konfransının loqosu

Edin

UÖD-in 3 prinsipini müzakirə edin və iştirakçılara əvvəlki bölmədə (Bölmə 4.2 Köməkçi vərəqəsiC: UÖD prinsipləri və Köməkçi vərəqəsiE: UÖD nümunələri) təsvir edildiyi kimi onlara tapşırılan oxu materialından nə öyrəndiklərini xatırlamalarını istəyin.

Göstərin

UTD-nin əsas prinsipləri

- **Təqdimatın çoxsaylı vasitələri - NƏ**
- Məlumat və məzmunun müxtəlif üsullarla təqdim edilməsi
- **Hərəkət və özünü ifadənin çoxsaylı vasitələri – NECƏ**
- Rahat şəkildə şagirdlər bildikləri və öyrəndiklərini ifadə edə biləcəyi müxtəlif üsullar
- **Cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri- NƏ ÜÇÜN**
- Öyrənmə üçün şagirdlərin maraqları və motivasiyasının təşviq edilməsi

Edin

Videonu UÖD və onun prinsiplərinə dair qısa xatırlatma və ya xülasə kimi göstərin.

Göstərin

CAST Video

<https://www.youtube.com/watch?v=hsTNbBSwdOE>

Edin

UÖD keys nümunəsini tətbiq etmək üçün iştirakçıları üç (3) qrupa ayırın. Mümkün qədər onları məktəblərinə və ya rayonlarına görə qruplaşdırın ki, qrup yoldaşlarının iş üslubu ilə tanış olsunlar. İştirakçılar qruplara təyin olunduqdan sonra təlimatları verin.

Deyin

‘Hər qrup bir dərslər və ya mövzu seçəcək (elm, ingilis dili, riyaziyyat) və bir qrup kimi sizə təyin olunan dərslər / mövzunun tədrisi zamanı UÖD-nin 3 aparıcı prinsiplərini nümayiş etdirməlisiniz.

Bu tapşırığı edərkən bir qrup kimi sinifdə əlilliyi olan uşaqlar da daxil olmaqla sinifinizin fərqli şagirdlər qrupuna malik olduğunu təsəvvür etməlisiniz.

Edin

Hər qrupun seçə biləcəyi aşağıdakı dərsləri və ya mövzuları oxuyun. Eyni mövzunun bir neçə qrup tərəfindən seçilmədiyinə əmin olun.

Göstərin

Məşğələ 4.1.7. Nümunəvi halların yaradılması

	<p>Grupunuz ilə birlikdə aşağıdakı dərslərdən birini seçin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sadə maşınlar (Elm) • Fotosintez (Elm) • Hekayənin elementləri (Dil) • Hekayənin mövzusu (Dil) • Rəqəmlər (Riyaziyyat) • Riyazi əməllər (Riyaziyyat) 												
<p>Edin Hər iştirakçıya məşğələlərində kömək etmək məqsədilə “UÖD yoxlama sualları siyahısı” adlı Köməkçi vərəqəsiD, “UÖD nümunələri” adlı Köməkçi vərəqəsiE və “Keys nümunə təlimatları” adlı Köməkçi vərəqəsiF-in bir nüsxəsini verin.</p> <p>Bütün iştirakçılar bu tapşırıqda nə edəcəklərini başa düşdükdən sonra, hər qrupa seçdikləri mövzu üzərində işləmək üçün 20 dəqiqə vaxt verin.</p>	<p>Göstərin</p> <table border="1" data-bbox="724 412 1366 674"> <thead> <tr> <th></th> <th>Təqdimatın çoxsaylı vasitələri - NƏDİR</th> <th>Hərəkət və özünü ifadənin çoxsaylı vasitələri - NECƏDİR</th> <th>Dərsə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri – NƏ ÜÇÜNDÜR</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Nə?</td> <td>Hazırlama və təqdimata çevik yanaşmalar Samarəli təlim üçün bütün şagirdlərə məlumat və məzmunun müxtəlif yollarla təqdim edilməsi haqqında</td> <td>Şagirdlər üçün mənimsədikləri bilikləri idarə etmək və nümayiş etdirmək məqsədilə çevik yanaşmalar Rahət şəkildə şagirdlər bildikləri və öyrəndiklərini ifadə edə biləcəyi müxtəlif üsullar haqqında</td> <td>Şagirdləri öyrənməyə cəlb etməyin çevik yanaşmaları Təlim üçün şagirdin maraqları və motivasiyasını təşviq etmək haqqında</td> </tr> <tr> <td>Necə?</td> <td>Müəllimlər şagirdlərinin fərqli ehtiyaclarını və öyrənərkən üstünlük verdikləri yolları nəzərə alır. Bu, kurikulum materiallarında öz əksini tapır və effektiv təlimi dəstəkləməsinə təmin edir.</td> <td>Müəllimlər müxtəlif variantlar təklif edərək şagirdlərin necə öyrəndiklərini və anladıklarını fərqləndirir (dansa, yazaraq, şəkillər, jestlər, obyektin manipulyasiyası və s.).</td> <td>Müəllimlər şagirdlərin maraqlarına və motivasiyasına mənabələrinə diqqət edir.</td> </tr> </tbody> </table> <p>Universal təlim dizaynının yoxlama sualları siyahısı¹</p> <p>Prinsip 1. Təqdimatın çoxsaylı vasitələrini təmin etmək</p> <p>Təlimat 1: Qavramaq üçün seçimlər təqdim edin</p> <p>☐ Yoxlama bəndi 1.1 – Məlumatın təsvirinin fərdiləşdirmə üsullarını təklif edin: Aşağıdakı qavrama xüsusiyyətlərinin fərqlənməsi üçün məlumatı çevik (adaptasiya ola bilən) formata göstərin:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mətn, şəkil, qrafik, cədvəl və ya digər vizual məzmunların ölçüsü • Fon ilə şəkil və ya mətn arasındakı təzad • Məlumat və ya vurğulamaq üçün istifadə olunan rəng • Nitqin və ya səs sənəvi və dəfəci • Video, animasiya, səs, simulyasiyalar və s.-in vaxtı və ya sürəti • Vizual və ya digər elementlərin sxemi • Çap materialları üçün istifadə olunan şrift <p>☐ Yoxlama bəndi 1.2 – Səsli materiallar üçün alternativlər təklif edin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Danışılan dil üçün mətn ekvivalentlərindən (mətdəki mənanı ifadə edən vasitələrdən) başlıqlar formasında və ya mətnin avtomatik səsləndirilməsindən istifadə edin • Musiqi və ya səs notasiyalarını, vizual diqramları, qrafikləri təqdim edin • Video və ya audio kliplər üçün yazı transkriptlərini təqdim edin • İşarə dili şərhini təmin edin • Vurğunu təqdim etmək üçün vizual analoqlardan istifadə edin (məs., ifadələr, simvollar və ya şəkillər) • Səs effektləri və ya həyəcan siqnalları üçün eyni anlama ifadə edən vizual və ya taktill vasitələr təmin edin • Musiqi təfsiri üçün vizual və ya emosional təsvir verin <p>¹ Adapted from: https://wvde.state.wv.us/osp/UDL/7.%20UDL%20Guidelines%20Checklist.pdf and http://udlguidelines.cast.org</p>		Təqdimatın çoxsaylı vasitələri - NƏDİR	Hərəkət və özünü ifadənin çoxsaylı vasitələri - NECƏDİR	Dərsə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri – NƏ ÜÇÜNDÜR	Nə?	Hazırlama və təqdimata çevik yanaşmalar Samarəli təlim üçün bütün şagirdlərə məlumat və məzmunun müxtəlif yollarla təqdim edilməsi haqqında	Şagirdlər üçün mənimsədikləri bilikləri idarə etmək və nümayiş etdirmək məqsədilə çevik yanaşmalar Rahət şəkildə şagirdlər bildikləri və öyrəndiklərini ifadə edə biləcəyi müxtəlif üsullar haqqında	Şagirdləri öyrənməyə cəlb etməyin çevik yanaşmaları Təlim üçün şagirdin maraqları və motivasiyasını təşviq etmək haqqında	Necə?	Müəllimlər şagirdlərinin fərqli ehtiyaclarını və öyrənərkən üstünlük verdikləri yolları nəzərə alır. Bu, kurikulum materiallarında öz əksini tapır və effektiv təlimi dəstəkləməsinə təmin edir.	Müəllimlər müxtəlif variantlar təklif edərək şagirdlərin necə öyrəndiklərini və anladıklarını fərqləndirir (dansa, yazaraq, şəkillər, jestlər, obyektin manipulyasiyası və s.).	Müəllimlər şagirdlərin maraqlarına və motivasiyasına mənabələrinə diqqət edir.
	Təqdimatın çoxsaylı vasitələri - NƏDİR	Hərəkət və özünü ifadənin çoxsaylı vasitələri - NECƏDİR	Dərsə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri – NƏ ÜÇÜNDÜR										
Nə?	Hazırlama və təqdimata çevik yanaşmalar Samarəli təlim üçün bütün şagirdlərə məlumat və məzmunun müxtəlif yollarla təqdim edilməsi haqqında	Şagirdlər üçün mənimsədikləri bilikləri idarə etmək və nümayiş etdirmək məqsədilə çevik yanaşmalar Rahət şəkildə şagirdlər bildikləri və öyrəndiklərini ifadə edə biləcəyi müxtəlif üsullar haqqında	Şagirdləri öyrənməyə cəlb etməyin çevik yanaşmaları Təlim üçün şagirdin maraqları və motivasiyasını təşviq etmək haqqında										
Necə?	Müəllimlər şagirdlərinin fərqli ehtiyaclarını və öyrənərkən üstünlük verdikləri yolları nəzərə alır. Bu, kurikulum materiallarında öz əksini tapır və effektiv təlimi dəstəkləməsinə təmin edir.	Müəllimlər müxtəlif variantlar təklif edərək şagirdlərin necə öyrəndiklərini və anladıklarını fərqləndirir (dansa, yazaraq, şəkillər, jestlər, obyektin manipulyasiyası və s.).	Müəllimlər şagirdlərin maraqlarına və motivasiyasına mənabələrinə diqqət edir.										
<p>Edin Bütün qruplara cədvəllərini divara asmalarını söyləyin və təlim sessiyası başa çatdıqdan iştirakçıları yaxınlaşaraq həmin işləri oxumağa səsəyin.</p>													

Yekun qeydlər

"Bu bölmədə sizi hər kəs üçün əlçatan tədris və təlim prosesinin yaradılması strategiyası qismində universal öyrənmə dizaynı ilə tanış etdik. Əlçatan təlim mühitinin yaradılması haqqında danışdıq. Təlimin universal dizaynının əsas prinsiplərindən bəhs etdik, bunlara daxildir:

- Təqdimatın çoxsaylı vasitələri
- Hərəkət və özünü ifadənin çoxsaylı vasitələri
- Dərsə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri

UÖD prinsiplərini tətbiq etdik. Öz təcrübənizi adaptasiya edə biləcəyiniz nümunə və yoxlama sualları siyahılarını təqdim etdik. 4.3 sayılı bölmədə inklüziv dərslərin qurulmasında bəhs edəcəyik."

Məşğələ 4.2.4 – Tapşırıq

Ümumi məlumat

Məqsəd

- 4.3 sayılı bölmə üzrə məşğələlərin hazırlanması üçün məlumatlar toplamaq.

Fokus

- **Variant A və B:** Bölmə 4.3, inklüziv dərslər planlaması zamanı işləmək üçün real həyatdan nümunəvi hallar toplayın.

Materiallar

- Yoxdur

Metod

- Bölmələr arasında fərdi tapşırıq

Hədəf qrupu

- Yalnız ümumi təhsil müəllimləri və xüsusi pedaqoqlar, variant A və B üçün məşğələ.

Məşğələ ardıcılığı

Deyin

Növbəti təlim sessiyası zamanı (Bölmə 4.3) biz inklüziv dərslər planlarını hazırlamaq üçün şablonlar təqdim edirik. Məşğələləri faydalı və sizin üçün münasib etmək məqsədilə növbəti təlim sessiyasına başlamazdan əvvəl, məlumat toplamaq və məşğələləri hazırlamaq əlverişlidir.

Edin

Təlim sessiyasının hədəf qrupundan asılı olaraq, tapşırıq üçün təlimatlar verin.

Variant A: Ümumi təhsil müəllimləri

Növbəti təlim sessiyasında dərslər müzakirəsini aparmaq istədiyiniz bir dərslər planını seçin. Planı yazılı formada özünüzlə gətirin. Hər hansı dərslərdən hər hansı mövzunu əhatə edə bilər. Daha yaxşı olar ki, sizə faydalı olması üçün növbəti illərdə tətbiqini nəzərdə tutduğunuz planı gətirəsiniz. Məşğələlər sizə inklüziv dərslər planı tərtib etməyə kömək edəcək. Təlim sessiyasından dərhal sonra dərslər planını tətbiq edə bilərsiniz.

Variant B: Xüsusi pedaqoqlar

Situasiya B.1: ümumtəhsil məktəblərində əlilliyi olan uşaqlara yardımçı olan xüsusi pedaqoqlar:

Əsas təhsildə yardımçı olduğunuz bir uşağı seçin. Onunla növbəti təlim sessiyasında daha dərindən araşdırmağı planlaşdırdığınız dərslər müzakirə edin. Uşaq haqqında məlumat vərəqini gətirin (əgər bu mümkün deyilsə, uşağı qrupa tanımaq üçün heç bir ad çəkmədən onu qısaca təqdim edin). Özünüzlə həmçinin yazılı planı gətirin. Sınıfdə olan fərqli uşaqlar üçün müəyyənləşdirdiyiniz fərqli hədəfləri burada əks etdirin. Yaxın zamanda tətbiq etmək istədiyiniz dərslər planını işləmək faydalı ola

	<p>bilər. Məşğələlər sizə inklüziv dərslər planı tərtib etməyə kömək edəcək. Təlim sessiyasından dərhal sonra dərslər planını tətbiq edə bilərsiniz.</p> <p><i>Vəziyyət B.2: ümumtəhsil məktəblərində xüsusi tədris işçiləri əlilliyi olan uşaqları hələ dəstəkləmir:</i></p> <p>A variantındakı kimi eyni tapşırığı verin: Növbəti təlim sessiyasında dərslər müzakirəsini aparmaq istədiyiniz bir dərslər planını seçin. Planı yazılı formada özünüzlə gətirin. Hər hansı dərslərdən hər hansı mövzunu əhatə edə bilərsiniz. Daha yaxşı olar ki, sizə faydalı olması üçün növbəti illərdə tətbiqini nəzərdə tutduğunuz planı gətirəsiniz. Məşğələlər sizə inklüziv dərslər planı tərtib etməyə kömək edəcək. Təlim sessiyasından dərhal sonra dərslər planını tətbiq edə bilərsiniz.</p> <p>Variant C: İlk pedaqoji təhsil alan tələbələr Tapşırıq yoxdur</p>
--	--

Məşğələ 4.2.5 – Fərdi təhlil

Ümumi məlumat

<p>Məqsəd</p> <ul style="list-style-type: none"> • İştirakçıları 4.1 və 4.2 sayılı bölmələrin əsas təlim məsələlərinə dair fikir bildirməyə həvəsləndirmək. <p>Fokus</p> <ul style="list-style-type: none"> • Əsas təlim məsələlərinə və bunun onların təcrübəsinə nə dərəcədə töhfə verəcəyini təhlil edərək təlimlərini həyata keçirməkdə iştirakçıları dəstəkləmək. <p>Materiallar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hər iştirakçı üçün 1 fərdi təhlil anketi (Köməkçi vərəqəsi G) • Qələmlər <p>Metod</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fərdi təhlil <p>Hədəf qrupu</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu məşğələ bütün hədəf qruplarına uyğundur, ümumi təhsil müəllimləri, xüsusi təhsil işçiləri və ilkin pedaqoji təhsil alan tələbələr üçün fərqli formatlar təqdim olunmuşdur.

Məşğələ ardıcılığı

Deyin

‘Bu bölməni fərdi təhlil ilə yekunlaşdıracağıq. Öyrəndiklərinizi prosesdə tətbiq etməyi asanlaşdırmaq üçün əsas təlim məsələlərinə fokuslanın: bu, öz təcrübənizdə öyrəndiklərinizi necə tətbiq edə biləcəyinizi təhlil etməkdə sizə kömək edəcək. Bölmə 4.1, Uşaqyönlü pedaqogika və 4.2 Universal öyrənmə dizaynı - hər ikisində öyrəndikləriniz haqqında nəticə çıxarmağınız xahiş olunur.

Paylaşın

Bütün iştirakçılara Fərdi təhlil forması adlı Köməkçi vərəqəsiD-nin bir nüsxəsini verin. Müxtəlif hədəf qrupları üçün fərqli seçimlər mövcuddur. Hamının qələmi olduğuna əmin olun.

Variant A: Ümumi təhsil müəllimləri

Fərdi təhlil		
Ümumi məlumat	Ad	
	Məktəbin adı	
	Proqram	
	Bölmə	
Bu bölmədə nə öyrəndim? (Nə yeni idi? Nəyi xatırlayacaqsınız? Sizə nə yardımçı oldu?)		
Sinfimdə və ya məktəbimdə nəyi istifadə edə bilərəm?		
Nəyi sınaqam?		
Nə üçün?		
Tədrisin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaqda bu mənə necə kömək edəcək?		
İnklüziv müəllim olmağıma necə kömək edəcək?		
Bu anlayışı və ya təcrübəni həyata keçirmək üçün mənə nə kömək edəcək?		

Variant A: Ümumi təhsil müəllimləri

Fərdi təhlil	
Ümumi məlumat	Ad
	Məktəbin adı
	Proqram
	Bölmə
Bu bölmədə nə öyrəndim? (Nə yeni idi? Nəyi xatırlayacaqsınız? Sizə nə yardımçı oldu?)	
Təcrübədə nəyi sınaqdan keçirə bilərəm?	
Nəyi sınayacağam?	
Nə üçün?	
İnklüziv təhsili dəstəkləməkdə bu mənə necə kömək edəcək?	
Bu anlayışı və ya təcrübəni həyata keçirmək üçün mənə nə kömək edəcək?	

Variant C: İkinci pedaqoji təhsil alan tələbələr	
Fərdi təhlil	
Ümumi məlumat	Ad
	Universitet və ya kollecin adı
	Proqram
	Bölmə
Bu bölmədə mən nə öyrəndim? (Nə yeni idi? Nəyi xatırlayacaqsınız? Sizə nə yardımçı oldu?)	
İnklüziv müəllim olmağıma necə kömək edəcək?	
Bir müəllim kimi mənim bacarıqlarımın inkişafına necə kömək edəcək?	

Edin

İştirakçılara anketi fərdi şəkildə doldurmaq üçün bir az vaxt verin. Cavabını bölüşmək istəyəninin olması ilə maraqlanın.

Köməkçi vərəqəsi Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı

Köməkçi vərəqəs iA: Video müşahidə sualları

Proqram 4 – İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması

Bölmə 4.2 – Təlimin universal dizaynı

Məşğələ 4.2.2 – Təlim mühitinin adaptasiyası

‘Təlim Mühitinin təkmilləşdirilməsi’ videosuna baxın. Aşağıdakı suallar müşahidələrinizdə yardımçı olacaq:

- Bütün uşaqların öyrənməsini maksimallaşdırmaq üçün siniflər necə təşkil olunur?
- Videoda təlim üçün sinifin təşkilinə dair hansı nümunələri görürsünüz?
- Hər kəs üçün inklüziya və əlyetərliliyi daha hansı strategiyalar artırır?

Köməkçi vərəqəsi B: Təlim mühitlərinin adaptasiyası üçün tövsiyələr

Proqram 4 – İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması

Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı

Məşğələ 4.2.2 – Təlim mühitinin adaptasiyası

Təlim mühitləri üçün 5 əsas UÖD tövsiyələri¹

1. Hədəflərə nail olmaq üçün yerlərin (guşələrin) layihələndirilməsi

Verilən dərs üçün təlim hədəfini müəyyən edin. Sonra, fiziki məkanların müxtəlif məşğələlərin əsas hədəflərinə necə müvafiq dəyişə biləcəyini nəzərdən keçirin. Məsələn, birgə işləmək hədəfin bir hissəsidirsə, mühitdəki partallar, stullar və digər əşyalar birgə işin daha tez yaranması üçün necə təşkil oluna bilər? Əgər hədəf bütün sinifin müzakirə etməsidirsə və ya şagirdlərin müstəqil iş zamanıdırsa onda bu strukturların təşkili fərqli olacaq.

Sınayın!

Növbəti dərsə xüsusi təlim hədəfi müəyyən edin və bu hədəfə nail olmaq üçün partaları, materialları və iş yerlərini necə yenidən qura biləcəyiniz haqqında düşünün.

Düşündürücü suallar:

- Təlim hədəflərimi dəstəkləyə bilməsi üçün sinifimin quruluşu nə dərəcədə uyğunlaşa bilər?
- Təlim məkanında ən müvafiq material və resursların olmasını necə təmin edə bilərəm?

2. Hər kəs üçün əlçatan resurs sahələri təklif edin

Resurs sahələri gərəkdiyində şagirdlərə dəstək və əsas strukturları təmin edir. Məsələn, lüğətlər, izahlı lüğətlər, kalkulyatorlar, yazı vasitələri, qrafik orqanayzer və müxtəlif növ birmil, damalı və ya rəngli kağızlar kimi seçimlər qoyulan sahələr ola bilər. Aşağı sallanan işıqlar, qulaqlıqlar və rahat stullar olan sakit zona da yaradıla bilər. Hər gün əsas ideyalardan ibarət xülasəni əks etdirəcək bir guşə yarada bilərsiniz. Bu resurs şagirdlərin təlimini dəstəkləmək üçün onların seçə biləcəyi iş ərazisinin bir hissəsi ola bilər.

Sınayın!

Yeni bir təlim zonası qurun və lazım olarsa təlimlər zamanı bu sahədən istifadə etmə seçimini şagirdlərə təklif edin. Şagirdlər, müxtəlif alətlər, material və resurslar vasitəsilə təhsillərinin dəstəkləndiyinin fərqinə varmağa başlayacaqlar.

Düşündürücü suallar:

- Təlim mühitimdə şagirdlərimə alət, material və resurslar kimi seçimlərin olduğu sahəni necə təqdim edə bilərəm?
- Bu resursların şagirdlərin təlimində istifadə edilməsini hansı yollarla xarakterizə edə bilərəm?

3. Rəqəmsal resurs və materialların inteqrasiyası

Rəqəmsal resurslar ənənəvi çap olunmuş materialların vermədiyi çevikliyi təklif edir. Rəqəmsal mətn bəzi şagirdlər üçün vacib olan xüsusiyyətlərə malik ola bilər, lakin bütün şagirdlər üçün də yaxşıdır, belə ki:

- Mətnin səsləndirilməsi alətlərindən istifadə edərək ucadan oxuma imkanı
- Məzmunun təsvirində çeviklik (rəng, kontrast, ölçü)
- Lüğətlər, mətnin rənglər və ya qeyd etməklə vurğulanması və mətn içində müvafiq qeydlər aparılması üçün dəstəkləyici hazır vasitələr

- Söndürülüb-yandırılı bilən titrlər
- Video üçün audio təsvirlər (izahatlar)
- Şəkil təsvirləri.

Sınavın!

Növbəti dərsdən bir resurs götürün və hər kəsin mənimsəyə bildiyi şəkildə rəqəmsal versiyasını hazırlayın. Bəzi mümkün xüsusiyyətlərini paylaşıdıqdan sonra şagirdlər ilə ixtiyari rəqəmsal seçimlərin onların təlimini necə dəstəkləməsi barədə müzakirələr aparın.

Düşündürücü suallar:

- Məktəbimdə hansı rəqəmsal resurslar mövcuddur? (məsələn, İKT otağı, kompyuter, ağıllı telefon)?
- Resurs və materiallarım üçün rəqəmsal seçimlərin mövcudluğunu necə artırma bilərəm?
- Bütün şagirdlər üçün əlçatan material və resursları hansı yollarla təmin edə bilərəm?

4. Mühitdə təlim proseslərinin vurğulanması

Təlim üçün vaxtaşırı formativ rəylər mühüm əhəmiyyət kəsb edir (həmçinin 4.6, 4.7 və 4.8 sayılı bölmələrə baxın). Təlim mühiti yalnız son nəticəni deyil, təlim prosesini də vurğulaya bilir. Layihənin müxtəlif mərhələlərinin qeydiyyatının aparılmasının son məhsulun alınmasına doğru prosesin dəyərini görməkdə şagirdlərə kömək ola bilər.

Sınavın!

Şagirdlərlə üzərində çalışdığımız təqdimatlardan biri üçün təlim prosesini əks etdirən işləri hansı yollarla vurğulaya və ya sərgiləyə biləcəyinizi düşünün. Məsələn, insanın yazılması, mürəkkəb riyazi məsələnin həlli və ya posterin hazırlanması prosesinin gedişatını əks etdirən şagirdlərin işini paylaşın.

Düşündürücü suallar:

- Təlim mühitimdə təlim prosesini necə əlçatan və nəzərəçarpan edim?
- Şagirdlərin təlim prosesini paylaşmaları üçün onları hansı çevik yollarla təşviq edə bilərəm?

5. Təlim mühitində qoyulan hədəflərə nail olunmasını təmin etmək

Təlim mühitində çoxsaylı yerlərdə təlim hədəfi aydın və əlçatan olduğundan təhsil işçiləri və şagirdlər mövcud variantlar və bu variantların istifadəsi haqqında məqsədyönlü seçimlər edə bilərlər.

Sınavın!

Həmin mühitdə qoyulan təlim hədəfinə nail olmaq üçün şagirdlərə ən azı iki yol təklif edin. Məsələn, şifahi şəkildə hədəfi bildirə, onu yazsa, qrup şəklində onu müzakirə edə və bütün məlumat xarakterli materiallarda vurğuya bilərsiniz. Mühitdə hədəflərin əlçatan olması şagirdlərin tez-tez hədəfə istinad etmələrini və məqsədyönlü şəkildə bu istiqamətdə çalışma ehtimalını artırır.

Düşündürücü suallar:

- Təlim hədəflərini təlim mühitimdə hansı yollarla təqdim edirəm?
- Şagirdləri tez-tez təlim hədəflərinə istinad etməyə necə sövq edə bilərəm?

Köməkçi vərəqəsi C: UÖD Prinsipləriⁱⁱ

Proqram 4 – İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması

Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı

Məşğələ 4.2.3 – İnküziv təhsil planlaması

	Təqdimatın çoxsaylı vasitələri - NƏDİR	Hərəkət və özünü ifadənin çoxsaylı vasitələri - NECƏDİR	Dərsə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri – NƏ ÜÇÜNDÜR
Nə?	<p>Hazırlama və təqdimata çevik yanaşmalar</p> <p>Səmərəli təlim üçün bütün şagirdlərə məlumat və məzmunun müxtəlif yollarla təqdim edilməsi haqqında</p>	<p>Şagirdlər üçün mənimsədikləri bilikləri idarə etmək və nümayiş etdirmək məqsədilə çevik yanaşmalar</p> <p>Rahat şəkildə şagirdlər bildikləri və öyrəndiklərini ifadə edə biləcəyi müxtəlif üsullar haqqında</p>	<p>Şagirdləri öyrənməyə cəlb etməyin çevik yanaşmaları</p> <p>Təlim üçün şagirdin maraqları və motivasiyasını təşviq etmək haqqında</p>
Necə?	<p>Müəllimlər şagirdlərinin fərqli ehtiyaclarını və öyrənərkən üstünlük verdikləri yolları nəzərə alır. Bu, kurikulum materiallarında öz əksini tapır və effektiv təlimi dəstəkləməsini təmin edir.</p>	<p>Müəllimlər müxtəlif variantlar təklif edərək şagirdlərin necə öyrəndiklərini və anladıqlarını fərqləndirir (danışaraq, yazaraq, şəkillər, jestlər, obyektin manipulyasiyası və s.).</p>	<p>Müəllimlər şagirdlərin maraqlarına və motivasiya mənbələrinə diqqət edir.</p>
Nə üçün bu önəmlidir?	<p>Tədris planının hazırlanması və tətbiqində şagirdlərin ehtiyaclarının nəzərə alınması təlimdəki maneələri azaldır, eləcə də bilik və bacarıqların əldə edilməsində şagirdlərin əlyeterliliyi və müvəffəqiyyətli olmaları üçün imkanları artırır.</p>	<p>Bu, şagirdə nə başa düşdüklerini nümayiş etdirmək imkanı verir. Həmçinin, müəllimlərə şagirdin düzgün məzmununda bilik və bacarıqlara nail olmağını yoxlamaqda da kömək edə bilər.</p>	<p>Şagirdlərin dərsə cəlb olunması və iştirakı tez zamanda müvəffəqiyyətli təlimə nail olmaq üçün vacibdir.</p>

Köməkçi vərəqəsi D: UÖD yoxlama sualları siyahısı

Proqram 4 – İnküziv sinif təcübəsinin yaradılması
Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı
Məşğələ 4.2.3 – İnküziv tədris planlaması

Universal öyrənmə dizaynı nın yoxlama sualları siyahısıⁱⁱⁱ

Prinsip I. Təqdimatın çoxsaylı vasitələrini təmin etmək

Təlimat 1: Qavramaq üçün seçimlər təqdim edin

Yoxlama bəndi 1.1 – Məlumatın təsvirinin fərdiləşdirmə üsullarını təklif edin:
Aşağıdakı qavrama xüsusiyyətlərinin fərqlənməsi üçün məlumatı çevik (adaptasiya ola bilən) formatda göstərin:

- Mətn, şəkil, qrafik, cədvəl və ya digər vizual məzmunların ölçüsü
- Fon ilə şəkil və ya mətn arasındakı təzad
- Məlumat və ya vurğulamaq üçün istifadə olunan rəng
- Nitqin və ya səs sənviyyəsi və dərəcəsi
- Video, animasiya, səs, simulyasiyalar və s.-in vaxtı və ya sürəti
- Vizual və ya digər elementlərin sxemi
- Çap materialları üçün istifadə olunan şrift

Yoxlama bəndi 1.2 – Səsli materiallar üçün alternativlər təklif edin

- Danışılan dil üçün mətn ekvivalentlərindən (məndəki mənanı ifadə edən vasitələrdən) başlıqlar formasında və ya mətnin avtomatik səsləndirilməsindən istifadə edin
- Musiqi və ya səs notasiyalarını, vizual diqramları, qrafikləri təqdim edin
- Video və ya audio kliplər üçün yazı transkriptlərini təqdim edin
- İşarə dili şərhini təmin edin
- Vurğunu təqdim etmək üçün vizual analoqlardan istifadə edin (məs., ifadələr, simvollar və ya şəkillər)
- Səs effektləri və ya həyəcan siqnalları üçün eyni anlamı ifadə edən vizual və ya taktil vasitələr təmin edin
- Musiqi təfsiri üçün vizual və ya emosional təsvir verin

Yoxlama bəndi 1.3 – Vizual məlumatlar üçün alternativlər təklif edin

- Bütün şəkillər, qrafiklər, video və animasiyalar üçün təsvirlər (mətn və ya danışaraq) təqdim edin
- Anlayışları təqdim edən əsas vizual vasitələr üçün toxunma (sensor) ekvivalentlərindən istifadə edin (istinad obyektləri və ya taktil qrafiklər)
- Perspektiv və ya qarşılıqlı təsir göstərmək üçün fiziki obyektlərin və məkan modellərinin təmin edilməsi
- Vizual məlumatda əsas anlayış və keçidlər üçün səsli işarələrin verilməsi
- Mətni səsli oxumaq üçün səriştəli köməkçi, partnyor və ya “müdaxiləçi”yə icazə verin

Təlimat 2: Dil, riyazi əməl və işarələr üçün seçimlər verin

Yoxlama bəndi 2.1 – Söz və işarələrə aydınlıq gətirin

- Şagirdlərin təcübələri ilə əvvəlki bilikləri arasında əlaqə qurun
- Qrafik simvolları alternativ mətn təsvirləri ilə təmin edin
- Sadə söz və simvolları ibarət kompleks terminləri, ifadələri və bərabərlikləri vurğulayın

- Mətn daxilindəki sözlər və simvollar üçün köməkçi vasitələr yerləşdirin (məs., təriflər, ifadələr, illüstrasiyalar, əvvəlki məzmun, tərcümələr üçün hiperlinklər və ya qeydlər)
- Mətn daxilində tanış olmayan istinadlar üçün köməkçi vasitələr yerləşdirin (məs., domenə xüsusi qeyd, az bilinən teorem və xassələr, deyimlər, elmi dil, məcazi dil, riyazi dil, jarqon, arxaik dil, dialoq və dialekt)

Yoxlama bəndi 2.2 – Sintaksisə və quruluşa aydınlıq gətirin

- Alternativlər vasitəsilə (diaqram, qrafiklər, illüstrasiyalar, geniş izahatlar və ya hekayələr) qeyd olunan quruluşların və ya tanış olmayan sintaksislərin (dildə və ya riyazi düsturlarda) aydınlaşdırılması:
 - Struktur əlaqələrini vurğulamaq və ya onları daha ətraflı etmək
 - Əvvəl öyrənilən quruluşlarla əlaqələrin qurulması
 - Müfəssəl elementlər arasında əlaqələrin qurulması (məs., inşada keçid sözlərin işarələnməsi, konseptual plandakı fikirlər arasında əlaqələr və s.)

Yoxlama bəndi 2.3 – Dillər vasitəsilə başa düşməyi irəlilətmək

- Bütün əsas məlumatı dominant dildə (məs., Azərbaycan dilində), həmçinin Azərbaycan dili bilikləri məhdud olan şagirdlər üçün doğma dillərində hazırlayın.
- Sözləri aydınlaşdırmaq üçün vizual, qeyri-linqvistik köməkçi vasitələr təchiz edin (şəkillər, videolar və s.)

Yoxlama bəndi 2.4 – Bir neçə media vasitəsilə illüstrasiya

- Əsas anlayışları alternativ formalara (məs., bir illüstrasiya, rəqs / hərəkət, diaqram, masa, model, video, məzəli şer, hekayə lövhəsi, fotosəkil, animasiya, fiziki və ya virtual manipulyasiya) malik bir simvolik təqdimat formasında (məs., bir açıq mətn və ya riyazi tənlik) və digər alternativ şəkillərdə təqdim edin
- Mətnlərdə verilən məlumatlar ilə illüstrasiyalarda, tənliklərdə, qrafiklər və ya diaqramlarda göstərilən məlumatlar arasında açıq əlaqələr qurun

Təlimat 3: Dərketmə üçün seçimlər təqdim edin

Yoxlama bəndi 3.1 – Təməl biliklərinin fəallaşdırılması və təmin edilməsi

- Əvvəlki biliklərlə əlaqə quraraq və aktivləşdirməklə təlimi möhkəmləndirin (məs., vizual görüntülər, əsas anlayışın möhkəmləndirilməsi və ya mənimsənilməsi şablonundan istifadə edilməsi)
- Qabaqcıl vasitələrdən istifadə edin (məsələn, ağıllı xəritələr, konseptual planlar)
- Müvafiq analogiya və metaforalar ilə anlayışları əlaqələndirin
- Tədrisin keçid əlaqələrini aşkar edin (məs., sosial elmlər sinifində tədris strategiyaları)

Yoxlama bəndi 3.2 - Nümunələri, önəmli xüsusiyyətləri, böyük ideyaları və əlaqələri vurğulayın

- Mətn, qrafiklər, diaqramlar və düsturlarda əsas elementləri vurğulayın və ya qeyd edin
- Əsas ideya və əlaqələri vurğulamaq üçün altından xətt çəkərək, qrafik və vahidlər, konseptual orqanayzer və anlayışların mənimsənilməsi şablonlarından istifadə edin
- Önəmli xüsusiyyətləri vurğulamaq üçün müxtəlif nümunələrdən və qeyri-nümunələrdən istifadə edin
- Önəmli xüsusiyyətlərə diqqəti cəlb etmək üçün xatırlatmalardan və eyhamlardan istifadə edin
- Tanış olmayan problemləri həll etmək üçün istifadə oluna biləcək əvvəllər öyrənilib mənimsənilmiş bacarıqları vurğulayın

Yoxlama bəndi 3.3 – Məlumatların işlənməsi, vizuallaşdırılması və manipulyasiyasını təlimatlandırın

- Ardıcıl şəkildə hər bir addım üçün açıq-aşkar xatırlatmalar edin
- Təşkilati metod və yanaşmalar üçün variantlar verin (riyazi əməlləri işləmək üçün cədvəl və alqoritmlər)
- Yeni anlayışları və tədqiqatları yönləndirən interaktiv modellər verin
- Məlumatın işlənmə strategiyasını dəstəkləyən tamamlanmış strukturlardan bəhs edin
- Məzmun vasitəsilə dərəcə və müxtəlif həll yollarına dair çoxsaylı giriş mövqeləri təqdim edin (məs., dramatik işlər, incəsənət, ədəbiyyat, film və media vasitəsilə böyük ideyaların tədqiqi)
- “İri” məlumatı daha kiçik elementlərə bölün
- Tədrisən məlumatı açıqlayın (məs., ardıcıl vurğulamaqla)
- Təlim məqsədi üçün zəruri olmayan gərəksiz fikir ayrılığı yaradan məlumatları çıxarın

Yoxlama bəndi 3.4 – Yerdəyişmə və ümumiləşdirməni maksimal dərəcədə artırın

- Yoxlama sualları siyahısı, orqanayzerlər, yapışqan qeydlər, elektron xatırladıcılar təmin edin
- Mnemonik strategiya və cihazların (məs., vizual görüntü, parafraz etmə strategiyaları, həndəsi üsul və s.) istifadəsini təşviq edin
- Təcrübə və nəzərdən keçirmək üçün aşkar imkanların tətbiqi
- Qeydlərin alınmasını dəstəkləmək üçün nümunələr, qrafik orqanayzer şablonları və konseptual planlar təmin edin
- Yeni məlumat ilə əvvəlki bilikləri əlaqələndirən strukturları təmin edin (məs., söz şəbəkələri, tam doldurulmamış konseptual planlar)
- Yeni ideyaları oxşar məzmun və ideyalarla əsaslandırın (məs., analogiya, metafora, dram, musiqi, film və s. istifadəsi)
- Yeni vəziyyətlərin öyrənilməsini ümumiləşdirmək üçün aydın dəstəklənən imkanların təqdim edilməsi (məs., oyun meydançası tikmək üçün fiziki xüsusiyyətlərdən istifadə edilməsi, eləcə də müxtəlif növ məsələlər xətti tənliklər vasitəsilə həll oluna bilər)
- Fikirilər arasındakı əlaqələri və əsas ideyaları yenidən nəzərdən keçirmək üçün əlavə vaxt imkanlarının təklif edilməsi

Prinsip II. Çoxsaylı hərəkət və ifadə vasitələrini təmin edin

Təlimat 4: Fiziki məşğələ üçün seçimlər təklif edin

Yoxlama bəndi 4.1 – Naviqasiya (təyinat) və reaksiya üçün metodları dəyişin

- Təlimat materialları, fiziki manipulyasiya və texnologiyalar ilə qarşılıqlı əlaqə qurmaq üçün tələb olunan fiziki hərəkət dərəcəsi, vaxtı, sürəti və çeşidi üzrə tələblərə alternativlər təklif edin
- Seçimləri göstərmək və ya onlara fiziki olaraq reaksiya vermək üçün alternativlər təklif edin (məs., qələm ilə işarələmək və ya siçan ilə idarə alternativləri)

Təlimat 5: Ünsiyyət və özünü ifadə üçün variantlar verin

Yoxlama bəndi 5.1 – Ünsiyyət üçün çoxsaylı informasiya vasitələrindən istifadə edin

- Mətn, nitq, rəsm, illüstrasiya, dizayn, film, musiqi, rəqs / hərəkət, vizual incəsənət, heykəltəraşlıq və ya video kimi bir çox informasiya vasitələri yaradın
- Fiziki manipulyasiyalardan istifadə edin (məs., konstruktorlar, 3D modellər, əsas on parça)
- Müxtəlif strategiyalardan istifadə edərək problemləri həll edin

Yoxlama bəndi 5.2 – Qurmaq və tərtib etmək üçün çoxsaylı alətlərdən istifadə edilməsi

- Düzgün yazılışı, qrammatikası yoxlayan və söz nümunələri təklif edən proqramlar təmin edin
- İnsan səsini yazan diktafon, səsyzamanı təmin edin
- Kalkulyatorlar təmin edin

- Virtual və ya həqiqi riyazi manipulyasiyalar təmin edin (məs., əsas 10 parça, cəbr birləşmələri)
- İnternet tətbiqlərindən istifadə edin (məs., vikipediya, animasiyalar, təqdimatlar)

- Yoxlama bəndi 5.3 - Tam səviyyədə dəstək olaraq təcrübə və performans üçün şəraitin yaradılması
- Həvəsləndirmək üçün diferensial modellər təklif edin (yəni, müxtəlif yanaşma, strategiya, bacarıq və s. istifadə edərək eyni nəticəni təsvir edən modellər)
 - Diferensial mentorlar təmin edin (yəni, istiqamətləndirmək, motivasiya, rəy bildirmək və məlumatlandırmaq üçün müxtəlif yanaşmalardan istifadə edən müəllimlər və ya məsləhətçilər)
 - Diferensial rəy bildirin (məs., fərdi şagirdlərə uyğunlaşdırıla biləcək hamı tərəfindən əlverişli rəy)
 - Həqiqi problemlərə aid yeni həllərin bir neçə nümunəsini təqdim edin

Təlimat 6: İcra funksiyaları üçün seçimlər təqdim edin

- Yoxlama bəndi 6.1 – Müvafiq hədəfin müəyyən edilməsinə rəhbərlik
- Səylər, resurslar və çətinliyi qiymətləndirmək üçün strukturlar və xatırlatmalar edin
 - Struktur hədəfin qoyulması üçün təlimatlar və yoxlama sualları siyahısı təmin edin
 - Hədəflər, məqsədlər və planları görünən yerdə paylaşın
- Yoxlama bəndi 6.2 – Planlamayı və strateji inkişafı dəstəkləyin
- Hərəkətə keçmədən öncə, habelə lazımi yerlərdə “dayan və düşün” anlayışını xatırladın
 - “İşini göstər və izah elə” anlayışını xatırladın (məs., portfolio rəyi, rəsm tənqidləri)
 - Problemi başa düşmək üçün prioritetlər, ardıcılıq və atılacaq addımların planı müəyyən edilərək yoxlama sualları siyahısı və layihə planlama şablonlarını təmin edin
 - Proses zamanı səsli düşünülməsi üçün mentor və ya təlimçiləri cəlb edin
 - Uzunmüddətli hədəflərin müvafiq qısamüddətli məqsədlərə bölünməsi üçün təlimatlar verin
- Yoxlama bəndi 6.4 – Monitorinqin prosesi üçün imkanların genişləndirilməsi
- Özünü yoxlamaq və fikirləşməyə yönləndirmək üçün suallar verin
 - İşin gedişatının təqdimatlarını göstərin (məs., əvvəl və sonrakı şəkillər, vaxta əsasən gedişatı əks etdirən qrafik və diaqramlar, portfolio)
 - Özünüqiymətləndirmə strategiyalarının müxtəlif modellərini təklif edin (məs., rol oynamaq, video baxışlar, yaşadların rəyləri)

Prinsip III. Dərsə cəlb etmənin çoxsaylı vasitələrini təmin edin

Təlimat 7: Maraqlandıran üçün variantlar təqdim edin

- Yoxlama bəndi 7.1 – Fərdi seçim və müstəqil özünüidarənin optimallaşdırılması
- Aşağıda qeyd edilən bəndlər üzrə seçimlər verməklə şagirdləri mümkün qədər çox ixtiyar və özünüidarə səlahiyyəti ilə təmin edin:
 - Dərk edilən çətinliyin səviyyəsi
 - Mövcud mükafat və ya tanınma növü
 - Bacarıqları tətbiq etmək və qiymətləndirmək üçün istifadə edilən kontekst və ya məzmun
 - Emal olunan və ya toplanan məlumatlar üçün istifadə olunan alətlər
 - Planların rəngi, dizaynı və ya qrafiki və s.
 - Tapşırıqların sub-komponentlərinin tamamlanması üçün ardıcılıq və ya zamanlama
 - Şagirdlərə sinif məşğələlərinin və elmi tapşırıqların hazırlanmasında iştirak etmələrinə icazə verin

- Mümkün olan yerdə və zamanda şagirdlərin şəxsi, elmi və davranış hədəflərinin formalaşdırılmasında onların özlərini cəlb edin

Yoxlama bəndi 7.2 – Uyğunluğu, dəyəri və doğruluğu optimallaşdırın

- Aşağıda sadalananların həyata keçirilməsi üçün məlumatların mənbələri və məşğələləri dəyişin:
 - Şagirdlər həyatlarına uyğun fərdiləşdirə və kontekstləşdirə bilsin
 - Mədəniyyət uyğunluğu və məsuliyyət
 - Sosial uyğunluq
 - Müvafiq bacarıq və yaş
 - Müxtəlif irqi, mədəni, etnik və cinsi qruplara münasiblik
- Fəal iştiraka, tədqiqata və eksperimentə imkan verən tapşırıqları təmin edin

Yoxlama bəndi 7.3 – Təhlükə və fikir ayrılığının azaldılması

- Qəbul edən və dəstəkləyici sinif mühiti yaradın
- Risk və ya yenilik səviyyəsini dəyişin:
 - Gündəlik məşğələlər və keçidlərin ehtimallığını artırma biləcək qrafiklər, təqvimlər, cədvəllər, görünən taymerlər, işarələr və s.
 - Sınıf nizam-intizamının yaradılması
- Sensor stimulyasiyanın səviyyəsini dəyişin
 - Eyni zamanda təqdim olunan maddələrin və ya xüsusiyyətlərin sayı, səsboğucular, arxa fon səsinin və ya vizual stimulyasiyanın olmasında fərqlilik
 - İş tempi, iş seanslarının uzunluğu, fasilələrin və ya gecikmələrin olması, və ya məşğələlərin ardıcılığı və ya zamanlamasında fərqlilik
- Bütün sinif müzakirələrində bütün iştirakçıları cəlb etmək üçün təlim və performans, dəstək və müdafiənin hiss edilmə səviyyəsi, eləcə də ictimai nümayiş və qiymətləndirmə üzrə tələblər üçün sosial ehtiyacların dəyişdirilməsi.

Təlimat 8: Davamlı səylər və inadkarlığı dəstəkləmək üçün seçimlər verin

Yoxlama bəndi 8.1 – Məqsədləri və hədəfləri gücləndirin

- Hədəfləri müxtəlif yollarla nümayiş etdirin
- Uzunmüddətli hədəflərin qısamüddətli məqsədlərə bölünməsinə təşviq edin
- Şagirdlərin mədəniyyətlərindən irəli gələn təməl bilikləri və maraqları ilə əlaqəli müvafiq nümunələr verin və onları mükəmməlliyi təşkil edən qiymətləndirmə müzakirələrinə cəlb edin

Yoxlama bəndi 8.2 – Əməkdaşlıq və icmaların gücləndirilməsi

- Aydın hədəflərə, vəzifələrə və öhdəliklərə malik birgə təlim qrupları yaradın
- Fərqli məqsədlərə və dəstəklərə malik müsbət davranışa dair məktəb miqyasında proqramlar hazırlayın
- Yaşadlarından və müəllimlərindən necə kömək istəyəcəklərinə dair şagirdləri yönləndirəcək xatırlatmalar edin
- Yaşadları ilə əlaqənin qurulması və bir-birinə dayaq olması imkanlarını dəstəkləyin və təşviq edin (məs., həmyaşid qəyyumlar)
- Ümumi maraqlara malik və ya eyni məşğələlərə cəlb olunan şagirdlərdən ibarət icmalar qurun
- Qrup işi üçün gözlənilən yaradın (məs., meyarlar, normalar və s.)

Yoxlama bəndi 8.3 – Mənimsəməyə yönəlik rəyləri artırın

- Müvafiq performans ilə bağlı deyil, cəhdini, təkmilləşməsinə və nail olduğu standartı vurğulayan rəylər bildirin
- Tez-tez, vaxtında və xüsusiləşmiş rəylər bildirin

- Rəqabətçil və ya müqayisəli rəylərdənsə faydalı və məlumalandırıcı rəylər bildirin

Təlimat 9: Özünü tənzimləmə üçün variantlar verin

Yoxlama bəndi 9.2 – Çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün şəxsi bacarıq və strategiyaları asanlaşdırılması

- Aşağıdakılar üzrə diferensial modellər, əsas strukturlar və rəylərin verilməsi:
 - Qəzəbin idarə olunması
 - Xarici emosional dəstək axtarışı
 - Daxili nəzarət və çətinliklərin öhdəsindən gəlmə bacarığının inkişaf etdirilməsi
 - Xüsusi fobiyaların və "təbii" qabiliyyətlərin düzgün qiymətləndirilməsi (məs., “Mən riyaziyyatda yaxşı deyiləm” deməkdənsə “Çətinlik çəkdiyim sahələrdə özümü necə təkmilləşdirə bilərəm?”). Çətinliklərin öhdəsindən gələn şəxsi bacarıqları göstərmək üçün real həyat hadisələrindən və ya vasitələrindən istifadə edilməsi

Yoxlama bəndi 9.3 – Öyrənilənlərin əks etdirilməsi və qiymətləndirmənin inkişaf etdirilməsi

- Təlimdə fərdlərin davranışlardakı dəyişiklikləri yoxlamaq üçün onların öz davranışlarından əldə etdiyi məlumatı toplamaq, qrafikləşdirmək və təsvir etməkdə onlara kömək etmək məqsədilə qurğular, köməkçi vasitələr və ya qrafiklər təklif edin
- Şagirdlərin zamanında və anlaşılacaq şəkildə işin gedişatının başa düşülməsini dəstəkləyən alternativ struktura (məs., qrafiklər, şablonlar, əks-əlaqələrin (rəylər) bildirilməsi) əlyətərliliyi və rəy aldıkları vasitələrin daxil olduğu məşğələlərdən istifadə edin

Köməkçi vərəqəsi E: UÖD nümunələri

Proqram 4 – İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması

Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı

Məşğələ 4.2.3 – İnküziv tədrisin planlaması

	Təqdimatın çoxsaylı vasitələri - NƏDİR	Hərəkət və özünü ifadənin çoxsaylı vasitələri - NECƏDİR	Dərsə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri – NƏ ÜÇÜNDÜR
Nümunə	<p>Elmi fənn sahəsi üzrə müəllim okean dalğaları haqqında dərs hazırlayır. Bölmənin bir hissəsi olaraq o, şagirdlərə dalğalar, dağıdıcı dalğalar, sörf dalğaları, eroziya, dəniz şəlf zonası, yamac, qasırga və sunami kimi əsas terminlərin mənasını öyrədəcək. O, dalğaların su ilə enerji kombinasiyasının necə əlaqələndirdiyini şagirdlərə öyrədəcək və hava şəraitinin dalğanın hərəkətinə necə təsir göstərdiyini uşaqlara başa salacaq. Müəllim, dərsi hazırlayır və təlim ehtiyaclarını və öncəliklərini seçir və təlimdə olan potensial maneələrin öhdəsindən gəlmək üçün çevik üsul tətbiq etmək məqsədilə bu maneələri müəyyən edir.</p> <p>O, nə edə bilər?</p> <p>Müxtəlif yollarla məzmunu çatdırmağa bilər (şəkillərlə olan mətn, sahələrlə sənəd, məktəbdə cəlləkdə dalğalar yaratmaq, ekstrim hava şəraiti haqqında daha çox bilik əldə etmək üçün qrup layihələri, çıxış edəcək mütəxəssis qonaq dəvət etmək, ...) və şagirdlərin seçməsi üçün müxtəlif səviyyəli dərslik materialları təklif edə bilər.</p>	<p>Müəllim qavrama və oxu üzrə bir sıra dərslər hazırlayır. Təlimin əsas hədəfi şagirdlər hekayəni oxuduqdan və ya səsləndirilməsini eşitdikdən sonra düzgün ardıcılıqla ifadə etmələrinə fokuslanıb. Hekayəni təkrarlamaq üçün necə öyrənilməsi ilə yanaşı, mənimsəniləcək əsas bacarıq istifadə olunan xüsusi sözləri anlamaqdır. Müəllim başa düşür ki, öyrənməkdə çətinlik çəkən bəzi şagirdlər ardıcıl sözləri ifadə edə bilməyə bilər, odur ki, o, birinci, sonra və sonuncu kimi ardıcılığını bildirən sadə ifadələrlə başlayacaq. Dərs planlarına şagirdlərin hekayədəki əsas hadisələrin ardıcılığını başa düşdükləri kimi təsvir etmək üçün onları dərsə cəlb edən müxtəlif üsullar daxildir.</p> <p>O, nə edə bilər?</p> <p>Müəllim şagirdlərdən danışdıqları hekayədən onların seçdiyi xarakteri parodiya etməyi və ya canlandırmağı və ya xarakter profili təsvir etməyi xahiş edə bilər. Həmçinin müəllim şagirdlərdən tam bir mətn şəklində və ya gülməli təzrdə seçdikləri xarakterin perspektivlərinə əsasən hekayəni yenidən yazmalarını istəyə bilər.</p>	<p>Müəllim riyazi çalışmalara dair bir neçə silsilə dərslər planlayır. O istəyir ki, şagirdlər riyaziyyatla onları əhatə edən dünyanın necə əlaqələndiyini və riyaziyyatın həm əsas anlayışlarını, həm də təcrübə tətbiq olunduğu sahələri anlamağa maraqlı göstərsinlər. Müəllim, öyrənmədə pozuntuları olan şagirdlərin riyazi əməliyyatlara dair konkret nümunələrə və riyaziyyatı anlamaq üçün manipulyasiya obyektlərinə ehtiyac duyacaqlarını bilir. Digərlərinə müəllim ifadə və riyazi əməliyyatlar ilə onların abstrakt təsvirlərindən istifadə edərək izah etmək istəyir, həmçinin sevimli fənləri riyaziyyat olan şagirdləri öz bacarıqlarına inandırmaqla öz biliklərini bölüşməyə və sinifdə iştirak etməyə həvəsləndirir. Müəllimin şagirdlərinin riyaziyyata olan münasibətləri fərqli olduğundan onun dərs planına bütün şagirdləri motivasiya edəcək və cəlb edəcək fərqli üsullar daxildir.</p> <p>O, nə edə bilər?</p> <p>Müəllim uşaqlardan rəqəmləri gördükləri istənilən sahələri qeyd etməyi xahiş edir və onları, seçəcəkləri müxtəlif çətinlik səviyyələrində real həyat ilə əlaqəli riyazi problemlər təklif edərək, şagirdlərin gündəlik həyatlarında riyaziyyatdan necə istifadə etmələrinə dair divar kağızı hazırlamaq üçün kiçik qruplar şəklində çalışmağa sövq edir.</p>

Köməkçi vərəqəsi F: Nümunəvi hallara dair təlimat

Proqram 4 – İnküziv sinif təcübəsinin yaradılması

Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı

Məşğələ 4.2.3 – İnküziv tədris planlaması

Qrupunuz ilə birlikdə aşağıdakı dərslərdən birini seçin:

- Sadə maşınlar (Elm)
- Fotosintez (Elm)
- Hekayənin elementləri (Dil)
- Hekayənin mövzusu (Dil)
- Rəqəmlər (Riyaziyyat)
- Riyazi əməllər (Riyaziyyat)

Seçilmiş mövzunuz üzrə təqdimat, ifadə və dərsə cəlb olunmaya dair müxtəlif vasitələr üçün ideyalar hazırlayın. Növbəti səhifədəki cədvəldən istifadə edin.

Nümunə:

Nümunə mövzu: Hadisələrin ardıcılığı (Azərbaycanca)

Təqdimatın çoxsaylı vasitələri	Hərəkət və ifadənin çoxsaylı vasitələri	Dərsə cəlb olunmanın çoxsaylı vasitələri
<i>Hekayədə əsas hadisələri göstərən qrafikin təmin edilməsi</i>	<i>Şagirdlər hekayənin nədən bəhs etməsinə dair gülməli lent hazırlaya bilərlər.</i>	<i>Şagirdlər sevimli kitablarını seçir və hekayə ardıcılığını müəyyən edirlər.</i>
<i>Hekayəni eşidən şagirdlər üçün qulaq asmaq / səsli oxuma şəraiti yaradın.</i>	<i>Şagirdlər fərqli hekayə seçə və hekayənin ardıcılığını müəyyən edə bilərlər.</i> <i>Şagirdlər əsas xarakterin hekayədəkindən fərqli şəkildə davranma biləcəkləri rolu oynaya bilərlər.</i>	<i>Şagirdlər avtobioqrafiya hazırlaya bilərlər.</i>

Təqdimatın çoxsaylı vasitələri	İfadənin çoxsaylı vasitələri	Dərsə cəlbətmənin çoxsaylı vasitələri

Köməkçi vərəqəsi G: Fərdi təhlil anketi

Proqram 4 – İnküziv sinif təcrübəsinin yaradılması
Bölmə 4.2 – Universal öyrənmə dizaynı
Məşğələ 4.2.4 – Fərdi təhlil

Variant A: Ümumi təhsil müəllimləri

Fərdi təhlil		
Ümumi məlumat	Ad	
	Məktəbin adı	
	Proqram	
	Bölmə	
Bu bölmədə nə öyrəndim? <i>(Nə yeni idi? Nəyi xatırlayacaqsınız? Sizə nə yardımçı oldu?)</i>		
Sinifimdə və ya məktəbimdə nəyi istifadə edə bilərəm?		
Nəyi sınayacam?		
Nə üçün?		
Tədrisin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaqda bu mənə necə kömək edəcək?		
İnküziv müəllim olmağıma necə kömək edəcək?		
Bu anlayışı və ya təcrübəni həyata keçirmək üçün mənə nə kömək edəcək?		

Variant B: Xüsusi pedaqoqlar

Fərdi təhlil		
Ümumi məlumat	Ad	

	Məktəbin adı	
	Program	
	Bölmə	
Bu bölmədə nə öyrəndim? <i>(Nə yeni idi? Nəyi xatırlayacaqsınız? Sizə nə yardımçı oldu?)</i>		
Təcrübədə nəyi sınaqdan keçirə bilərəm?		
Nəyi sınayacağam?		
Nə üçün?		
İnklüziv təhsili dəstəkləməkdə bu mənə necə kömək edəcək?		
Bu anlayışı və ya təcrübəni həyata keçirmək üçün mənə nə kömək edəcək?		

Variant C: İlkən pədaqoji təhsil alan tələbələr

Fərđi təhlil		
Ümumi məlumat	Ad	
	Universitet və ya kollecın adı	
	Proqram	
	Bölmə	
Bu bölmədə mən nə öyrəndim? (<i>Nə yeni idi? Nəyi xatırlayacaqsınız? Sizə nə yardımçı oldu?</i>)		
İnklüziv müəllim olmağıma necə kömək edəcək?		
Bir müəllim kimi mənim bacarıqlarımın inkişafına necə kömək edəcək?		

ⁱ Əsaslanır: ibid.

ⁱⁱ UNICEF, " Vebinar 11, Əlçatan məktəb və təlim mühiti - Universal Öyrənmə Dizaynı. Texniki məlumat kitabçası." (Nyu-York: UNICEF, 2014).

ⁱⁱⁱ Əsaslanır: <https://wvde.state.wv.us/osp/UDL/7.%20UDL%20Guidelines%20Checklist.pdf> və <http://udlguidelines.cast.org>

İstinadlar

CAST. "Top 5 Udl Tips for Learning Environments." Retrieved from: <http://castprofessionallearning.org/project/top-5-udl-tips-for-learning-environments/> (Last accessed on 13/11/18): CAST Professional Learning, 2018.

UNICEF. "Webinar 11, Access to School and the Learning Environment Ii - Universal Design for Learning. Companion Technical Booklet." New York: UNICEF, 2014.